

"СВОБОДА" (FREEDOM)
FOUNDED 1893
"Українська газета, видана щодня крім неділі та святих"
at 31-33 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	
Three months \$ 2.00	Foreign and Jersey City Rates:
One year \$ 7.50	One year \$10.00
Three months \$ 2.00	Three months \$ 2.75

За отримання безкоштовно не відмовляйтесь
Тел. "Свобода", Montgomery 5-4988 Тел. У. Н. С. Монтгомері 5-1437
Address: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

"Велька Польська" і "Великоросія".

Найцікавішим і серед вишкелюватих найбільш впливовим політичним діячем є Роман Дмовський, ідеолог "Обозу Велькей Польської". Про нього доводилося нам уже не раз говорити, бо він дуже часто збирає голос і в справі українсько-польській. Недавно то говорив він про польську асиміляційно-культурну політику на східних "кресках", себто на українських землях. Тоді він виправдував її з боку державного польського інтересу і вищої польської культури. А Українці потішали тим, що коли вони не є здібні опієтися польської культури, тоді не вартувати, щоб істнували; а коли видержать наступ і розвинуться, тоді-це повинні дуквати Полькам за те, що викресали з них сім'ю.

Тойсамий Дмовський заговорив тепер на сторінках часопису "Газета Варшавська" про Польщу і її відносини до Сходу, себто до Росії.

Для Дмовського Україна так якби не істнувала. Він не звертає ніякої уваги на українські державницькі змагання. Він розглядає проблему Сходу як проблему двох великих держав: Росії й Польщі. На думку Дмовського Росія вже відіграла свою роль в Європі. Її майбутнє лежить в Азії й вона є прямувала туди своєю еспанзією. Тому вона не є і не буде ворогом Польщі. Зате "Великоросія" буде завжди завзятым ворогом України і поборовається таку державу, яка сприяла би створенню української держави. Звернена до Азії Росія, не тільки що не звертатиме уваги на українські й білоруські землі під Польщею, але не буде мати нічого проти того, щоб Польща це їх збільшила. Росія не буде отже ворогом "Велькей Польської". Зате справа представляється іннакше, коли між Польщею і Росією істнуватиме самостійна українська держава. Така держава, каже Дмовський, буде завзятым ворогом Польщі. Вона буде сильнішою від Польщі. І тому, коли істнуватиме Україна як самостійна держава, тоді, на думку Дмовського, Польща буде зведена до піярядного становища.

В отих політичних міркуваннях Дмовського нема нічого нового. Важне кіба те, як то систематично працюють наші історичні вороги ріжних таборів над тим, щоб підірвати традиційну політику ратування своїх великодержавних цілей коштом українських земель. Вони далі думають тільки про велику Росію і велику Польщу і про Малопольську і Малоросію. Вони далі хотіли би подати собі руку до згоди в надії, що історія завжди повторюється і то з особливим привідом для їхнього панування над Україною.

УКРАЇНА І РОСІЯ В ЇХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМВІДНОСИНАХ.*

Централізація видачі всіх державних замовлень (для задоволення та війська) в Петербурзі також не сприяла розвитку української промисловості. Відома, що військова промисловість була сконцентрована в Петербурзі біля міністерських канцелярій, навіть без огляду на те, що вони мусяли працювати на привозному англійському та німецькому вугіллі, що не мало причинилося й до того, що останню війну Росія програла. Всі ці методи російської економічної політики причинилися до того, що розвивалися далі старі промислові центри, а не виникало перероблюючої промисловості на Україні в центрах сприятливих для промислового розвитку. Розуміється, укр. металургія та цукрова промисловість теж використовували європейське мито. Але ці важкі промисловість для дальшого розвитку та існування потребували меншею охороною, ніж, наприклад, текстильна промисловість. Завдяки цим умовам, що давали їй сприятливі умови щодо сировини забезпечення та до певної міри транспорту охороною на значній частині території. При таких умовах можна твердити, що українське народне господарство значення втрачало від загальної імперської економічної політики.

Малий розвиток промисловості на Україні впливав негативно на українське сільсько-господарство, яке в іншому напрямі. Завдяки ньому, населення не мало ніякого промислового праці в містах і тим далі, тим більше створювалося перенаселення села. На до певної міри транспорту охороною на значній частині території. При таких умовах можна твердити, що українське народне господарство значення втрачало від загальної імперської економічної політики.

ЗІЗНАННЯ "СПАЦИФІКОВАНОЇ" УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ.

Я є жінкою греко-кат. священника, посилаю середню освіту, маю 8 дітей. У вересні 1930 р. я мусяла піддатися операції, по якій у стані гомосексуальності лежала в лікарні. В тім стані застав мене злочинний день 25. вересня 1930 р., коли коло 10 годин перед полуднем явилася у нас карна експедиція польської державної поліції. На самім вступі відомою дівчиною привбувши з нею старшина, що його титулували майором, 4 поліцаїв до нас, на прихідство. Поведення тих осіб, у зброєних у паки, було крайню грубе і неприличне. Двох з них з криком і лайкою розпочали ревізію в одній кімнаті, другий двоє лишалися в тім кімнаті, де я лежала, переводили ревізію, причім обшукавали мене і присутніх дітей ординарійніми словами. Один з них звернувся до мене 16-літньої дочки Лідії, учениці VI кл. гімназії, запитом, чи вона є Українка, а дівчинка потянувшись відповіла, попов в фуру, викрикнувши, що Українці дівчата те пер по... По переведенню ревізії, яка не дала пожаданого для них вислідів, збиралася до 4 сторожі публічного порядку і по хвилювній нараді в сніж увійшли до моєї кімнати, щоб перевести кінцевий акт своєї чинності. Щоб мати вільну руку, вказали мені, що дівчинка у вас разом з дітьми у вас до сусідньої кімнати, замкнувши двері, а в більшій пеньності поставили одного зі своїх компаній на сторожі. Потім один з поліцаїв зняв зі стіни портрет Шевченка і поставив на столі. Нагоду витягнув багнет налівою, почім розбіжний добув багнетом портрет з рам і державши в одній руці портрет, а в другій багнет, почав кричати: "Кто то ест?", "то вас Буя?" і т. п. Відтак подер портрет на кущі, вклавши його в шафку, а багнет кантом по голові. З обурення, перебіж і болю мене хвилювало опустити притомність, до якої прийшла на підлозі, на яку мене стягнуло, під удари

Мари Чолевая, голова кружка "Союзу Українок" в Вишнічці, повіт Підгайний.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИ-НЕЦЬ ЗАХИСТ У "Н. СОЮЗ"

була там зайшла з Великої Росії. І то не через те, що ніби вони здатні до промислової праці, а мабуть швидше через те, що на північ від Донецького басейну лежать центральні лісборозни райони Великої Росії, який теж був перенаселений (Куршана, Орельська, Північ Вороніжчини). Міжним перенаселенням власного українського села відома всім. Відома, що Правобережжя й Лівобережжя України визначалося гушавиною свого населення серед всіх частин імперії. Через неіндустріалізацію країни з метою витягати з неї населення від землі, були основною вимогою для дальшого розвитку народного господарства України. Але для розвитку індустріалізації України потрібні були такі заходи економічної політики, якими керували інтереси народногосподарства України, а не держави Росії. Можливо, що економічна політика російського уряду сприяла розвитку народногосподарства цілої Росії.

НОВІСТЬ НА П'ЯТО НОВІСТЬ
35 УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ
в обробленні славного музики й композитора
В. БАРВИНСЬКОГО.
за 1-го долара
КРАЩОГО І ДЕШЕВШОГО ВИДАННЯ ДОСІ НЕ БУЛО.
Товарний склад у книгарні "Свобода":
"СВОБОДА"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

МОЖЛИВІСТЬ ЛЕТУ У ВСЕСВІТ ПРИ ПОМОЦІ РАКЕТ.

Не від сьогодні люди над тисе спроби з моделами, але тим думують, якби то досягти поза нашу планету, до якої приваляло їх якась невидима сила і поза яку мимого такого високого поступу техніки домі не вдалося ще нікому досягти. В якомусь середньовічному монастирі займалися ще монахи такими проектами, а сьогодні займаються ті інженери. Пересічний смертний здиває на це все плечима і вважає ці спроби за фантазію. Навіть освічені люди, що дивляться на це з боку науки, над тою проблемою, твердять, що вони не вірять в можливість лету ракетою і не повірять догди, доки хтось не сидить і не полетить. Так може сказати всякий. Не одному люде домі не вірили, а практика показала, що воно можливе. Це сподівалося, що сьогодні можна буде балакати на віддалі кілька тисяч кілометрів; а це також здивалися раменами підміслилися. Життя показало, що це було можливим і сьогодні без цього не можна обійтись. Чомуж зразу не вірити першим спробам ракетою лету?

Свого часу набрав був розголосу німецький інженір Опель і Валер: Спроби їх не увінчалися успіхом. Лише тоді зрозуміли, що це є перший етап розвою цього діла і як на такій гадів на спроби Опеля. Опель замов. Мабути в тишині приготувати до нового лету. Валер загинув. Вправ жертвою сього фаху, робили експерименти над вибуховими матеріалами для ракети. Всяке діло вимагає жертв, а тим більше це, що зовсім несподівалося. Проф. Оберт з Бреслава вже має летіти на місяць, але відтак залишив по справу, бо забракло йому грошей на конструкцію ракети. Німецькі фірмові підприємства Уфа функцінували його працю тоді, доки не зробило свою споконнаху фірму лету на місяць. Відтак не було вже йому інтересу дальше витрачати гроші на це. Оберт залишився сам. Ходили чутки, що Чехи видавали своє ракетне апарату на погону бензину, десь в Відні мали робити

своїй землі. Інтенсифікація власного сільського господарства і як підстава для цього розвинути близького ринку в індустріальному місті — це мусять бути провідною ідеєю національної економічної політики. І цьому сприяє забезпечення України відповідними природними багатствами, які до цього часу не були відповідно використані. Ми не торкаємося тут політики сучасного російського уряду. Це не є завданням цієї статті. Але можна сказати, що політика сучасного уряду ще менше має на увазі інтереси народногосподарства України, ніж політика буржуазного уряду імперії. Принесення селян і його інтереси в жертву державно-монополізаційній індустрії, але не українській, це є провідна думка сучасної політики. Колиж турбуються про промисловість на Україні, то лише в інтересах Росії, а не України.

Сучасна Італія чи Ірландія, що колюють північну та південну Америку, не можуть похвалитися цим. Розуміється, переселення може змичити на якийсь час гостру господарську кризу, але не може розв'язати її. Воно є політикою. Економічна політика кожної країни мусять бути направлена на забезпечення праці всьому своєму населенню на своїй території. На цей шлях мусять стати і економічна політика України. Її метою не може бути дати своєму населенню розбігатися по далеких степах Сибіру. Наша економічна політика мусять стати на шлях організації інтенсивної праці на

територію лінійного. Тепер при конструкції ракет з лінійним матеріалом є це такі технічні труднощі, що їх не встановити без попередніх дослідів з іншими матеріалами побороги. Дотепершні дослідники думку Тілінга мали ту хвилю, що погонний матеріал або горів дуже скоро і тоді старт ракети був більш подібний до стрілу, але до повільного старту, або горів задовго, не даючи при цьому великого силового ефекту, що міг би підносити матеріал. Правильно ракета мусять мати матеріал з довгим часом горіння і погонною силою та поволено, щоб ракета повільно набувала великих скоростей. Раптовий скорості людський організм не може витримати. Це нібито вдалося Тілінгові зробити. Яким способом, це його тайна.

Всім попереднім ракетам закидали, що вони могли б летіти, але назад повернути не були в стані, а коли б повернули, то розбились б напелено. Тілінг здогається й ту проблему розв'язав, додавши своїм ракеті крила, що розпускаються аж тоді, коли вона хоче злітати назад. Всякі парасолки, що дають гальмування і т. д., вважає він за непевні і в певних випадках небезпечні. В його ракеті крила працюють автоматично. Коли лише хтось виключить горіння погонного матеріалу, чи він сам виключить, тоді крила розпашаються на всю ширину і дають змогу ракеті злетіти спокійно на землю. Далішнім ракетам думали також придавати крила, але скоро переконалися, що вони при скорому леті втворюють знадто великий опір середовищу лету, в даному випадку повітря.

Стільки про найновіші дослідів та дослідів. Все це знападо фантастичне на перший погляд. Однак це не виключає, що в скорому часі може зреалізуватися задушений план Опеля і у всіх інших просторах ми зможемо спокійно йти собі в бажаному напрямі, а коли вже не це, то принаймні в земній атмосфері подорожувати з місця на місце, не потребувати зважати на погоду чи обізати якісь гори, боюта й ріки, тримаючись давно втертих шляхів.

Вже від перших невдалих дослідів загально твердили, що при ракетному леті має значення лише лінійний погонний матеріал. Тому саме дослід з твердим матеріалом, хоч як твердий, так будучи належить лінійному матеріалу. Тепер же, в початках дослідів, є багато лекше вести працю з твердим матеріалом і простудувавши його, всі висновки приміняти до ма-

НОВІ КНИЖКИ
НА КАМЧАТКУ, споми́н з подорожі, І. Мельника. Стор. 217 85
БУРСАК, Роман, В. Наріжний. Переклад Вол. Дорошенка. Стор. 251 1.25
ГОМІН ДІД, сучасна повість, Вол. Лопушанського. Стор. 223 1.00
ГУШЛІНСЬКИЙ КУРІНЬ, поема, О. Бабія 75
МИНУЛЕ УКРАЇНИ В ПІСНЯХ, О. Олеса 75
"СВОБОДА"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

